

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annettua lakia, hyvinvointialueesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia, hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia, terveydenhuoltolakia, perintö- ja lahjaverolakia sekä kuolemansyyn selvittämisestä annettua lakia.

Tavoitteena on tarkentaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevaa lainsäädäntöä siltä osin, kuin uudistuksen toimeenpanossa on havaittu täsmentämistarpeita.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun sopimuksenvaraista siirtoa koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi eräiltä osin.

Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hyvinvointialueella olisi oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja silloin, kun tiedot olisivat välttämättömiä asiakkaan hoidon ja palvelujen jatkuvuuden sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin velvoitteiden täyttämiseksi.

Kuntien hyvinvointialueille tuottamien tukipalvelujen yhtiöittämiselle ehdotetaan yhden vuoden siirtymäaikaa, jos kunta on tuottanut kyseisiä palveluja sosiaali- ja terveydenhuoltoon tai pelastustoimeen ennen vuotta 2023. Hyvinvointialue voisi myös siirtymäaikana ostaa palveluja kunnilta sekä myydä palveluja, jos sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä olisi myynyt tukipalveluja ennen vuotta 2023.

Hyvinvointialueesta annetussa laissa, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa sekä pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen neuvottelukuntien toimikautta koskevaan sääntelyyn ehdotetaan lisäksi teknisluontoisia korjauksia. Myös kuolemansyyn selvittämistä koskevaan sääntelyyn ehdotetaan tekninen korjaus.

Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa koskevaa sääntelyä, uudistukseen liittyvien asiakirjojen siirtoa koskevia säännöksiä sekä ensihoitokeskuksien lääkärihelikopteritoimintaa koskevia velvoitteita.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa nettomenoperusteisesti.

Perintö- ja lahjaverolakia muutettaisiin siten, että muun muassa maakuntia koskeva perintö- ja lahjaverovapaus koskisi myös hyvinvointialueita.

Terveystalolain muuttamista koskeva laki, kuolemansyyn selvittämistä koskevan lain muuttamista koskeva laki ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023 ja muut lait mahdollisimman pian niiden vahvistamisen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	6
1 Asian tausta ja valmistelu	6
1.1 Valmistelu	6
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella	6
2.2 Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus	7
2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta hyvinvointialueella.....	8
2.4 Neuvottelukuntien toimikautta koskeva sääntely.....	9
2.5 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle.....	9
2.6 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen	9
2.7 Tukipalvelujen ostoa ja myyntiä koskeva siirtymäaika	10
2.8 Ensihoitokeskus	10
2.9 Hyvinvointialueiden tehtävämuutokset.....	11
2.10 Hyvinvointialueiden perintö- ja lahjaverovelvollisuus	12
3 Tavoitteet	12
3.1 Tukipalvelujen myynti ja ostaminen.....	12
3.2 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella	12
3.3 Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategiset tavoitteet yhteistyöalueella.....	12
3.4 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle.....	12
3.5 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen	12
3.6 Ensihoitokeskus	12
3.7 Tiedonsaanti potilas- ja asiakastiedoista	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	13
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	13
4.1.1 Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus	13
4.1.2 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella	13
4.1.3 Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strateginen suunnitelma yhteistyöalueella.....	13
4.1.4 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle.....	14
4.1.5 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen	14
4.1.6 Tukipalvelujen ostoa ja myyntiä koskeva siirtymäaika	14
4.1.7 Ensihoitokeskus	14
4.1.8 Hyvinvointialueiden rahoitus	14
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	14
4.2.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen sopimuksen perusteella hyvinvointialueella.....	14
4.2.1.1 Taloudelliset vaikutukset	14
4.2.1.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15

4.2.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta hyvinvointialueella.....	15
4.2.2.1 Taloudelliset vaikutukset	15
4.2.2.2 Viranomaisvaikutukset.....	16
4.2.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	16
4.2.3 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle.....	16
4.2.4 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen	16
4.2.5 Tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva siirtymäaika	16
4.2.6 Ensihoitokeskus	17
4.2.7 Hyvinvointialueiden rahoitus	17
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	17
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	17
5.1.1 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle.....	17
5.1.2 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen	17
6 Lausuntopalaute	17
7 Säännöskohtaiset perustelut	18
7.1 Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta	18
7.2 Laki hyvinvointialueesta	21
7.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä.....	21
7.4 Laki pelastustoimen järjestämisestä	22
7.5 Terveydenhuoltolaki	22
7.6 Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta	23
7.7 Perintö- ja lahjaverolaki	23
7.8 Laki kuolemansyyn selvittämisestä.....	24
8 Voimaantulo	24
9 Toimeenpano ja seuranta	24
9.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella	24
10 Suhde muihin esityksiin.....	24
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	24
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	24
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	25
11.1 Välttämättömien asiakas- ja potilastietojen luovuttaminen hyvinvointialueille	25
11.2 Hyvinvointialueiden tehtävämuutokset.....	25
LAKIEHDOTUKSET	27
1. Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta.....	27
2. Laki hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	30
3. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 23 ja 36 §:n muuttamisesta.....	31
4. Laki pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	32
5. Laki terveydenhuoltolain 46 §:n muuttamisesta	33
6. Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 ja 34 §:n muuttamisesta.....	34
7. Laki perintö- ja lahjaverolain 2 §:n muuttamisesta	35

HE 10/2022 vp

8. Laki kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	36
LIITE	37
RINNAKKAISTEKSTIT	37
1. Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta.....	37
2. Laki hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	41
3. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 23 ja 36 §:n muuttamisesta.....	42
4. Laki pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	43
5. Laki terveydenhuoltolain 46 §:n muuttamisesta	44
6. Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 ja 34 §:n muuttamisesta	46
7. Laki perintö- ja lahjaverolain 2 §:n muuttamisesta	48
8. Laki kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	49

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Valmistelu

Potilastietojen luovuttamiseen Uudenmaan alueella liittyvät ehdotukset on valmisteltu virkатыönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu Uudenmaan alueen toimijoita.

Neuvottelukuntia koskevat ehdotukset on valmisteltu virkатыönä valtiovarainministeriössä, sosiaali- ja terveysministeriössä sekä sisäministeriössä virkатыönä.

Esitykseen sisältyvät ehdotukset, jotka koskevat ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtämistä hyvinvointialueelle sopimuksen perusteella, on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteistyönä.

Muut muutokset on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä, sisäministeriössä tai valtiovarainministeriössä virkатыönä.

Esitysehdotus on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021, *voimaannpanolaki*) 65 §:n mukaan hyvinvointialue ja kunnat voivat sopia, että hyvinvointialue ottaa hoitaakseen alueensa kunnilta ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Edellytyksenä on, että tehtävät on vuoden 2021 loppuun mennessä päätetty organisoida ja vuoden 2022 loppuun mennessä organisoitu siten, että kuntayhtymä hoitaa tehtävät koko hyvinvointialueen käsittävällä alueella. Edellytyksenä on myös, että hyvinvointialue ja alueen kaikki kunnat sopivat kesäkuun 2022 loppuun mennessä siitä, että tehtävät siirtyvät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta eli samaan aikaan, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy. Lisäksi pykälässä edellytetään, että alueen kunnat osoittavat hyvinvointialueelle ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisen edellyttämän täysimääräisen rahoituksen. Hyvinvointialueen ja kuntien välinen sopimus on voimassa vuoden 2027 loppuun asti.

Mainittu 65 § lisättiin voimaannpanolakiin eduskuntakäsittelyssä. Eduskunnan hallintovaliokunta piti lausunnossaan perusteltuna, ettei muuhun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmiin integroituja toimintoja tarvitsisi purkaa sellaisilla alueilla, joilla ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu on siirretty sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavan kuntayhtymän järjestettäväksi siten, että alue vastaa tulevan hyvinvointialueen aluetta.

Voimaannpanolain 65 §:n 4 momentissa säädetään, että jos hyvinvointialue ja alueen kunnat ovat tehneet pykälän mukaisen sopimuksen ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamisesta hyvinvointialueella, hyvinvointialue noudattaa tehtävien järjestämisessä soveltuvin osin, mitä terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n 2 momentissa luetelluissa laeissa sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2008) säädetään.

Tämä sääntely ei ole tehtävien siirrosta sopimista sekä siirrettyjen tehtävien hoitamista ajatellen riittävää ja tarkoituksenmukaista siltä osin kuin on kyse eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan rahoituksesta sekä lainsäädännössä vain virkaeläinlääkärille osoitetun toimivallan käytöstä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta poikkeaa muusta ympäristöterveydenhuollon valvonnasta, sillä tehtävissä on kyse valtion toimeksiantotyyppisistä tehtävistä, joissa toimivalta kuuluu lain mukaan kunnaneläinlääkärille ja joiden osalta kunta vastaa ainoastaan tehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä kunnaneläinlääkärin työnantajana. Ympäristöterveydenhuollon lait, joissa säädetään kunnaneläinlääkärille kuuluvista eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tehtävistä, luetellaan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 2 §:n 2 momentissa. Näitä ovat eläintautilaki ([76/2021](#)), eläimistä saatavista sivutuotteista annettu laki ([517/2015](#)), eläinsuojelulaki ([247/1996](#)), eläinten kuljetuksesta annettu laki ([1429/2006](#)) sekä eläinten lääkitsemisestä annettu laki ([387/2014](#)). [Luetteloon on ehdotettu lisättäväksi](#) laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (HE 101/2021 vp).

Aluehallintovirasto maksaa maa- ja metsätalousministeriön siirtämästä ns. eläinlääkintähuoltomäärärahaa (valtion talousarvion momentti 30.20.20) kunnalle korvauksen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta kunnan laskutuksen perusteella. Aluehallintovirastot myös laskuttavat valvonnan kohteena olevia toimijoita maksullisesta valvonnasta kunnan tekemien ilmoitusten perusteella. Valtion keskeiseen rooliin perustuvan järjestelmän taustalla on ollut tarve varmistaa eläintautiepidemioissa tarvittava keskitetty johtaminen, estää epidemioissa kasvavien kustannusten kohdistuminen kohtuuttomasti yksittäisiin kuntiin sekä sitä kautta turvata eläintautien tehokas vastustaminen.

Voimaannpanolain 65 §:n 1 momentin säännöksen kunnan rahoitusvastuusta voidaan tulkita merkitsevän, että valtion ja kunnan välinen rahoitussuhde säilyisi sopimukseen perustuvasta tehtävien siirrosta huolimatta. Tästä aiheutuisi ylimääräistä hallinnollista taakkaa, joka olisi mahdollista estää pykälään tehtävällä muutoksella.

Toinen ongelma on, että sääntely jättää liian epäselväksi kysymyksen virkasuhteessa olevan eläinlääkärin toimivallasta ja oikeudesta periä eläinlääkäripalveluista asiakasmaksuja. Kunnan-eläinlääkärille säädetään toimivaltaa ja tehtäviä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja elintarvikevalvontaa koskevassa lainsäädännössä. Kunnan eläinlääkintähuoltolain mukaisesti tuottamista eläinlääkäripalveluista perittävien asiakasmaksujen perimistapa on sikäli poikkeuksellinen, että kunnaneläinlääkärillä on oikeus periä eläimen omistajalta tai haltijalta virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio. Asiasta säädetään eläinlääkintähuoltolain 19 §:ssä.

2.2 Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus

Voimaannpanolain 13 §:n 2 kohdan mukaan kuntien ja kuntayhtymien on salassapitosäännösten estämättä luovutettava hyvinvointialueelle 1 momentissa tarkoitetut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelun edellyttämät välttämättömät tiedot hyvinvointialueelle siirtyvien tehtävien ja palveluiden asiakkaista, ei kuitenkaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja. Säännöksen perustelussa on esitetty, että asiakas- ja potilastiedot ovat arkaluontoisia henkilötietoja, eikä hyvinvointialueilla ole tarvetta yksilökohtaisia tietoja ennen järjestämisvastuun siirtymistä. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämisvastuun siirtymisen kannalta riittää, että hyvinvointialueet saavat toiminnan suunnittelua varten tiedot asiakas- ja potilasmääristä, palveluista ja niiden kustannuksista.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja.

Tietosuoja-asetuksen 6 §:n mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista muun muassa, jos käsittely on tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi, käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi ja käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suojaa edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi.

Salaisten henkilötietojen osalta on varmistuttava laintasoisesta valtuutuksesta luovutuksensaajan oikeudesta vastaanottaa ja käsitellä näitä tietoja. Salaisten henkilötietojen osalta on lisäksi varmistuttava laintasoisesta valtuutuksesta luovutuksensaajan oikeudesta vastaanottaa ja käsitellä tietoja salassapidosta huolimatta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon potilas- ja asiakastiedot ovat salassa pidettäviä tietoja.

Uudistuksen toimeenpanossa on ryhdytty selvittämään hyvinvointialueiden vastuulle siirtyviä sopimuksia ja havaittu, että sopimukset sisältävät mm. sosiaalihuollon asiakkaiden henkilötietoja, joiden luovutusta voimaanpanolain 13 § ei mahdollista. Jotta hoidon saannin jatkuvuus voitaisiin turvata, hyvinvointialueen on saatava salassa pidettäviä tietoja silloin kuin kyse on nimenomaan yksittäisten henkilöiden saamista palveluista. Tällaisia ovat mm. lastensuojelun sijoituspäätökset, huoneenvuokrasopimukset, joissa käy ilmi sosiaalihuollon asiakkuus. Tämän perusteella sääntelyä tulisi muuttaa.

2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta hyvinvointialueella

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 32 § mukaan hyvinvointialue vastaa alueellaan tehtäväalansa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden. Lisäksi hyvinvointialue koordinoi ja ohjaa palvelutuotannossa tapahtuvaa integroitua kehittämistyötä sekä tukee kuntia hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyvässä kehittämistyössä. Hyvinvointialue osallistuu kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja toimii yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osaamis- ja työvoimatarpeen arviointia ja ammatillisen osaamisen kehittämistä on tehtävä yhteistyössä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä muiden koulutusviranomaisten, työhallinnon ja maakuntien liittojen kanssa.

Lain 36 §:n mukaan samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus valtuustokausittain. Yhteistyösopimuksen tarkoituksena on varmistaa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden työnjako, yhteistyö ja yhteensovittaminen siltä osin kuin se on tarpeellista hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi.

Yhteistyösopimuksen on edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta, tarpeenmukaisuutta, yhdenvertaista saataavuutta, kielellisiä oikeuksia sekä palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta. Sopimuksessa on lisäksi varmistettava, että yhteistyösopimuksen perusteella sosiaali- ja terveydenhuoltoa antavassa toimintayksikössä on tehtävän hoitamiseksi riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä osaaminen.

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta, muun ohella: koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toteuttamisesta sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien käyttöönoton, käytön ja käytöstä poistamisen alueellisten periaatteiden määrittelyssä niitä koskevat valtakunnalliset linjaukset huomioon ottaen.

Voidakseen toteuttaa integroitua koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa samansuuntaisesti, vaikuttavasti ja valtakunnalliset tavoitteet huomioiden on hyvinvointialueilla tosiasiaassa oltava yhteistyöalueen tasoinen strateginen suunnitelma. Tällaista suunnittelua edellyttävät myös 32 §:ssä tarkoitetun yhteistyön systemaattinen järjestäminen ja toteuttaminen sekä toiminnan alueellisten ja kansallisten yhdyspintojen hallitseminen. Näin ollen sääntely ei ole täysin riittävää ainoastaan nykyisen yhteistyöedellytyksen muodossa.

2.4 Neuvottelukuntien toimikautta koskeva sääntely

Hyvinvointialuelain 13 §:ssä säädetään hyvinvointialuetalouden ja -hallinnon neuvottelukunnasta, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 23 §:ssä sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:ssä pelastustoimen neuvottelukunnasta. Kaikkien neuvottelukuntien toimikaudesta säädetään siten, että valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neljän vuoden toimikauden tarkoituksena on ollut sitoa neuvottelukunnan toimikausi aluevaalikausiin siten, että neuvottelukunta asetettaisiin aluevaalien jälkeen, kun uudet aluevaltuustot ovat järjestäytyneet. Kun ensimmäinen aluevaalikausi on kestoaltaan lyhyempi kuin neljä vuotta, ensimmäinen neuvottelukunta tulisi voida asettaa lyhyemmäksi ajaksi kuin neljäksi vuodeksi.

2.5 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle

Voimaannpanolain 64 §:n mukaan kunnan järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat sekä kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä palveluntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu. Pykälän sanamuodon mukaan se koskee vain sosiaali- ja terveystoimen asiakirjoja. Vastaavasti myös pelastustoimen asiakirjojen tulisi siirtyä hyvinvointialueille.

2.6 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Voimaannpanolain 68 §:n mukaan kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen rakennuksen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai perusparantamista varten myönnetyn valtionavustuksen takaisinperintää koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos rakennuksen omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen

uudistuksen toimeenpanosta johtuen. Pelastustoimessa merkittävä osa valtionavustuksista kohdistuu kalustoon ja muuhun irtaimeen omaisuuteen. Takaisinperinnästä luopuminen olisi perusteltua myös niiden osalta.

2.7 Tukipalvelujen ostoa ja myyntiä koskeva siirtymäaika

Voimaannpanolaissa ei ehdotettu säädettäväksi siirtymäaikaa kuntien mahdollisuudesta myydä tukipalveluja hyvinvointialueille. Tukipalveluilla tarkoitetaan muun muassa ruokahuolto- ja siivouspalveluita.

Kuntien myydessä tukipalveluja hyvinvointialueille niiden tulee kuntalain 15 luvun perusteella pääsääntöisesti yhtiöittää toimintansa, koska kunnan katsotaan toimivan kilpailutilanteessa markkinoilla. Samoin säädetään hyvinvointialueiden osalta yhtiöittämisestä hyvinvointialuelain 131 §:ssä. Lisäksi hyvinvointialueen ja kunnan tulee noudattaa hankinnassaan julkisista hankinnoista annettua lakia (1397/2016).

Hyvinvointialueiden toimeenpanossa Suomen Kuntaliitto ry ja kunnat ovat esittäneet, että tukipalvelujen yhtiöittämiseen tulisi saada lisäaikaa. Ne ovat esittäneet, ettei yhtiöittämistä saada tehdyksi hallitusti vuoden 2023 alkuun mennessä. Toiminnan yhtiöittämistä tulee tarkastella usein yhtä kuntaa laajemmalla pohjalta ja näitä neuvotteluja ei ehditä käydä kaikissa tapauksissa ajoissa. Erityisesti pienemmät kunnat ovat esittäneet huolensa, että esimerkiksi heidän keskuskeittiöiden kapasiteettia jäisi täten hyödyntämättä. Suomen Kuntaliitto on esittänyt yhtiöittämiseen ja hankintalain soveltamista koskevaan poikkeukseen kolmen vuoden siirtymäaikaa.

2.8 Ensihoitokeskus

Vielä voimassa olevan terveydenhuollon järjestämistä koskevan lainsäädännön nojalla jotkut erikoissairaanhoidon palvelut järjestetään yli sairaanhoitopiirien rajojen yliopistosairaaloiden erityisvastuualueiden pohjalta. Terveydenhuoltolain (1326/2010) 46 §:ssä säädetään erityisvastuualueen ensihoitokeskuksesta, jotka on perustettu turvaamaan ensihoitopalvelun valtakunnallista yhtenäisyyttä. Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on sovittava ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisestä erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa.

Pykälän 46 §:n 1 momentissa säädetään tarkemmin ensihoitokeskuksen tehtävistä. Pykälän mukaan tehtäviin kuuluu 1) valmistella ensihoidon palvelutasopäätökseen kuuluvat tavoitteet ajasta, jossa väestö sen erityisvastuualueella tavoitetaan, ottaen huomioon väestön ennakoitu palvelutarve, alueen sosiaali- ja terveystoimen päivystysrakenne ja erityisvastuualueen ensihoidon voimavarat; 2) vastata alueensa ensihoitopalvelun lääkäritasoisesta päivystyksestä; 3) sovittaa yhteen ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot; 4) suunnitella ja päättää lääkärihelikopteritoiminnasta erityisvastuualueellaan; 5) sovittaa yhteen Hätäkeskuslaitokselle annettavat terveystoimen hälytysohjeet; 6) yhdessä muiden erityisvastuualueiden kanssa valmistella ja yhteen sovittaa ensihoitopalvelun toimintaa koskevat lääketieteelliset hoito-ohjeet ja muut ensihoitopalvelua koskevat valtakunnalliset ohjeet; 7) vastata sosiaali- ja terveystoimen kansallisten korkean varautumisen viestintä- ja tietojärjestelmien aluepääkäyttötoiminnoista sekä osaltaan järjestelmien ylläpidosta sekä 8) osallistua alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisen, toimijoiden ja erityisvastuualueiden kanssa siten, että ne muodostavat kansallisen kokonaisuuden.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 35 §:n mukaan hyvinvointialueiden järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteis-

työtä varten on viisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluetta. Kuhunkin yhteistyöalueeseen kuuluvat hyvinvointialueet säädetään valtioneuvoston asetuksella siten, että yliopistollista sairaalaa ylläpitävät hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä kuuluvat kukin eri yhteistyöalueeseen. Yhteistyöalueiden on oltava maantieteellisesti yhtenäisiä sekä alueen väestön sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen, asiakas- ja potilasturvallisuuden ja palvelujen saatavuuden kannalta toiminnallisia kokonaisuuksia. Yhteistyöalueelle laaditaan hyvinvointialueiden yhteistyösopimus. Ensihoitokeskus olisi sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen myötä yhteistyöalueen tehtävä.

Hallituksen esityksessä HE 56/2021 vp ehdotetaan lukuisiin lakeihin, mukaan lukien terveydenhuoltolakiin, teknisiä muutoksia, jotta lainsäädäntö päivittyy vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa säädettyä uutta järjestäjärakennetta ja järjestämisvastuuta. Terveydenhuoltolain 46 §:ää ei ehdotettu muutettavaksi hallituksen esityksessä, koska sen eräs säännös vaati sisällöllistä tarkastelua.

Edellä kuvatun mukaisesti 46 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, että ensihoitokeskuksen tehtävä on suunnitella ja päättää lääkärihelikopteritoiminnasta erityisvastuualueellaan. Tosiasiasa lääkärihelikopteritoiminnasta vastaa valtionyhtiö FinnHEMS Oy. FinnHEMS Oy siirtyi valtion omistukseen 13.3.2020. Valtion omistajaohjauksesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Tätä ennen FinnHEMS Oy:n omistajia olivat yliopistolliset sairaanhoitopiirit tasaosuuksin. FinnHEMS Oy vastaa edelleen ilmailupalvelun järjestämisestä ja sairaanhoitopiirit, jatkossa hyvinvointialueet, ensihoidosta.

Terveydenhuoltolain 46 §:n 1 momentin 4 kohta tulisi saattaa sanamuodoltaan vastaamaan tosiasiallista nykytilaa ja 46 §:ään tehdä muut sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lainsäädännön edellyttämät tekniset muutokset.

Tässä esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi FinnHEMS Oy:stä. Valtionyhtiöön liittyvät sääntelytarpeet on kuitenkin perusteltua selvittää erikseen.

2.9 Hyvinvointialueiden tehtävämuutokset

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 §:ssä säädetään hyvinvointialueiden tehtävämuutosten huomioon ottamisesta rahoituksessa. Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Tehtävien laajuuden tai laadun muutos voi perustua valtion talousarvioon siltä osin kuin hyvinvointialueen tehtäviä koskevasta lainsäädännöstä ei muuta aiheudu.

Hyvinvointialueiden valtion rahoitus määräytyy nettomenoperusteisesti. Rahoituslain 5 §:n mukaan valtion rahoituksen perusteena käytettävistä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttökustannuksista vähennetään vuosikohtaisesti hyvinvointialueiden asiakas- ja käyttömaksut sekä muut toiminta- ja rahoitustuotot. Tehtävämuutosten huomioon ottamista koskevan 9 §:n nykyinen sanamuoto antaa kuitenkin ymmärtää, että tehtävämuutokset huomioitaisiin bruttokustannusten mukaisesti, jolloin tehtävämuutoksen vaikutuksia hyvinvointialueiden tuloihin ei otettaisi huomioon. Pykälää olisi perusteltua täsmentää siten, että siitä kävisi selvästi ilmi, että hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa lain 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla nettomenoperusteisesti.

2.10 Hyvinvointialueiden perintö- ja lahjaverovelvollisuus

Perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 2 §:n mukaan perintö- tai lahjaveroa ei ole suoritettava muun muassa omaisuudesta, joka testamentilla tai lahjana on annettu muun muassa valtiolle, maakunnalle, kunnalle ja kuntayhtymälle. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista koskevan lainsäädännön valmistelun yhteydessä hyvinvointialueiden asemaa perintö- ja lahjaverotuksessa ei erikseen arvioitu. Oikeudellisen asemansa ja toimintansa luonteen perusteella hyvinvointialueet ovat mainitussa suhteessa rinnastettavia maakuntiin, kuntiin ja kuntayhtymiin, minkä vuoksi ne olisi perusteltua asettaa myös perintö- ja lahjaverolaissa samaan asemaan.

3 Tavoitteet

3.1 Tukipalvelujen myynti ja ostaminen

Tukipalvelujen myyntiä ja ostamista koskevan säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa toiminnan uudelleenjärjestelyt kunnissa ja hyvinvointialueelle ja antaa riittävä siirtymäaika käydä alueellisia neuvotteluja toiminnan yhtiöittämisessä.

3.2 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella

Esityksen tavoitteena on selkeyttää sääntelyä, joka koskee kunnille tai kunnaneläinlääkäreille säädettyjen ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamista hyvinvointialueella sopimuksen perusteella, sekä vähentää siirtoihin liittyvää hallinnollista taakkaa.

3.3 Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategiset tavoitteet yhteistyöalueella

Eduskunta on lausumassaan 8 edellyttänyt, että sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja niiden rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö saataan eduskunnan käsittelyyn siten, että se tulee voimaan viimeistään ennen sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen toimeenpanoa. Esityksen tavoitteena on täsmentää sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa koskevaa säätelyä vahvistaen osaltaan lausuman edellyttämällä tavalla hyvinvointialueiden ja niiden välisen yhteistyön sekä yhteistoiminnan edellytyksiä näissä tehtävissä.

3.4 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle

Esityksen tavoitteena on, että myös pelastustoimen asiakirjat siirtyisivät hyvinvointialueille. Lisäksi tavoitteena on, että hyvinvointialueelle siirtyisivät vain sen toiminnan kannalta tarpeelliset asiakirjat.

3.5 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Esityksen tavoitteena on, että valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen koskisi myös kalustoon ja muuhun irtaimiin omaisuuteen myönnettyjä valtionavustuksia.

3.6 Ensihoitokeskus

Esityksen tavoitteena on saattaa terveydenhuoltolain 46 § vastaamaan tosiasiallista asiantilaa ja yhteistyöalueen tehtäviä.

3.7 Tiedonsaanti potilas- ja asiakastiedoista

Hyvinvointialueen potilas- ja asiakastietoja koskevan tiedonsaantioikeuden laajennuksen tarkoituksena on turvata asiakkaan hoidon jatkuvuus sekä siihen liittyvien maksujen suorittaminen tehtävän siirtyessä kunnilta hyvinvointialueelle.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus

Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hyvinvointialueella olisi oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja silloin, kun tiedot olisivat välttämättömiä asiakkaan hoidon ja palvelujen jatkuvuuden sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin sopimuksiin liittyvine velvoitteiden täyttämiseksi.

4.1.2 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi voimaantulolain 65 §:n 4 momenttia tekemällä siihen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan rahoitukseen sekä virkaeläinlääkärin asemaan liittyvät tarvittavat täsmennykset. Lisäksi täsmennettäisiin tapaa, jolla ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön viitataan.

Muutos merkitsisi, että sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen virkasuhteessa oleva eläinlääkäri rinnastettaisiin pykälässä tarkoitettua ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöä sovellettaessa kunnaneläinlääkäriin vastaavalla tavalla kuin hyvinvointialue kuntaan. Rinnastus kattaisi paitsi lainsäädännön mukaisen toimivallan käytön ja velvollisuudet, myös oikeuden periä asiakasmaksuja.

Tarpeettoman hallinnollisen taakan vähentämiseksi momentissa säädettäisiin, että valtion viranomainen maksaisi eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa koskevan valtion korvauksen suoraan hyvinvointialueelle tämän laskutuksen perusteella ilman, että laskutus ja raha kiertäisivät kuntien kautta. Samoin valtion viranomainen määräisi ja perisi eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suoritemaksut myös hyvinvointialueella suoritettun valvonnan osalta.

4.1.3 Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strateginen suunnitelma yhteistyöalueella

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 36 §:n 3 momentin kohtaa 7 siten, että yhteistyösopimuksessa on sovittava hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta, sen strategisesta suunnitelmasta ja toteuttamisesta sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvonta-tehtävistä näissä toiminnoissa. sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategian

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 32 §:n 3 momenttia siten, että hyvinvointialue osallistuu kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja

terveydenhuollon kehittämiseen 36 § :ssä tarkoitetun yhteistyöalueen koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategisen suunnitelman mukaisesti ja toimii yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa.

4.1.4 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi voimaannpanolain 64 §:ää niin, että myös pelastustoimen asiakirjat siirtyisivät hyvinvointialueille siltä osin kuin asiakirjat koskisivat vuoden 2004 alusta syntyneitä asiakirjoja. Lisäksi ehdotetaan tarkennettavaksi, että siirto ei koskisi arkistoituja asiakirjoja.

4.1.5 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi voimaannpanolain 68 §:ää niin, että valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen koskisi rakennusten lisäksi myös kalustoa ja muuta irtainta omaisuutta.

4.1.6 Tukipalvelujen ostoa ja myyntiä koskeva siirtymäaika

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hyvinvointialueelle mahdollisuus myydä ja ostaa ja kunnalle myydä sellaisia tukipalveluja, joita kunta tai hyvinvointialueelle siirtyvä kuntayhtymä on tuottanut ennen uudistuksen voimaantuloa käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi tällaisen toiminnan hinnoittelusta, kirjanpidon eriyttämisestä sekä henkilöstön siirrosta liikkeenluovutuksen perusteella sopimuksen päätyttyä.

4.1.7 Ensihoitokeskus

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi terveydenhuoltolain ensihoitokeskuksia koskevan 46 §:n lääkiheliokopteritoimintaa koskevaa sääntelyä. Pykälässä säädettäisiin jatkossa yhteistyöalueiden ensihoitokeskusten tehtäväksi lääkiheliokopteritoimintaa koskien, että yhteistyöalueen ensihoitokeskuksen tehtävä on vastata lääkiheliokoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Pykälän terminologia muutettaisiin vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä.

4.1.8 Hyvinvointialueiden rahoitus

Hyvinvointialueiden rahoitus muuttuvien tehtävien osalta ehdotetaan täsmennettäväksi, että uusien ja muuttuneiden tehtävien osalta rahoitus määräytyisi nettoperusteisesti.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen sopimuksen perusteella hyvinvointialueella

4.2.1.1 Taloudelliset vaikutukset

Korvaukset kunnille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta maksetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.20. (*Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta*, arviomääräraha). Esitys merkitsisi, että korvaus maksettaisiin kunnan sijasta suoraan sellaiselle hyvinvointialueelle, joka on tehnyt alueensa kuntien kanssa sopimuksen ympäristöterveydenhuollon tehtävien

hoitamisesta. Kunnan sijasta korvauksen laskuttaisi hyvinvointialue noudattaen korvausperusteita ja laskutusmenettelyä koskevaa lainsäädäntöä. Sopimukseen perustuvan tehtävien hoidon ei arvioida vaikuttavan tehtävien hoidon kustannuksiin. Ehdotetulla muutoksella ei siten arvioida olevan vaikutuksia talousarvion määrärahoihin, mutta valtion vuoden 2023 talousarvioesityksessä otettaisiin huomioon määrärahan käyttötarkoitusta koskevassa kirjauksessa se, että valtion korvaus eläinlääkintähuoltolain nojalla kunnille voitaisiin maksaa hyvinvointialueille.

Ehdotus jossakin määrin lisäisi kustannusten läpinäkyvyyttä ja parantaisi valtion viranomaisen mahdollisuuksia kontrolloida laskutusta verrattuna siihen vaihtoehtoon, että hyvinvointialue laskuttaisi kuntaa ja kunta valtiota samoista kustannuksista.

Esitys merkitsisi myös sitä, että aluehallintovirastot laskuttaisivat eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan kohteena olevia toimijoita maksullisesta valvonnasta sopimuksen tehneiden hyvinvointialueen tekemien ilmoitusten perusteella, eikä asiakasmaksujen laskutukseen liittyvien tietojen siten tarvitsisi kiertää kuntien kautta.

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta kuntien talouteen. Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtoa koskevien sopimusten tekeminen on kuntien vapaaehtoisuuden varassa.

4.2.1.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan poikkeuksellisesta rahoitustavasta joutuen tähän valvontaan liittyvät laskutuskäytännöt aiheuttavat sekä kunnissa että aluehallintovirastoissa suurta hallinnollista taakkaa. Eduskunta kiinnitti tähän huomiota vuonna 2014 näitä tehtäviä koskeneen hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä sisällyttäen eduskunnan vastaukseen (EV 344/2014 vp) lausuman, jossa edellytetään aluehallintoa ja ympäristöterveydenhuoltoa koskevien rakenteellisten uudistusten toteuttamista tavalla, joka mahdollistaa valvontakustannusten rahoituksen yksinkertaista ja selkeää menettelyä käyttäen.

Tammikuussa 2021 valmistuneen Aluehallinnon ja monialaisten maakuntien parlamentaarisen selvityksen ehdotuksen mukaan kuntien nykyisin hoitamat ympäristöterveydenhuollon tehtävät siirrettäisiin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle vuonna 2026. Tämä olisi omiaan yksinkertaistamaan tehtävien rahoitusta. Sen sijaan vuodesta 2023 alkava välivaihe, jossa tehtävät kuuluvat kunnille, mutta kunta ja hyvinvointialue voivat sopia niiden siirtämisestä hyvinvointialueen hoidettavaksi, monimutkaistaa järjestelmää nykyiseen verrattuna. Tähän ongelmaan toisi osittaisen helpotuksen ehdotettu muutos, joka poistaisi laskutusjärjestelyistä yhden väliportaan.

4.2.2 Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta hyvinvointialueella

4.2.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole erillisiä taloudellisia vaikutuksia. Jo nykyinen sääntely edellyttää yhteistyötä ja siitä sopimista, mukaan lukien sopimuksen mukaisten kustannusten jako. Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strateginen suunnittelu parantaa sopimisen edellytyksiä ja auttaa välttämään päällekkäistä työtä ja siihen liittyviä kustannuksia. Näyttöön perustuva toiminta yhteistyöalueella tukee laatu- sekä asiakas- ja potilasturvallisuusvaatimusten mukaisia palveluita ja hillitsee kustannusten kasvua.

4.2.2.2 Viranomaisvaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä erillisiä vaikutuksia, vaan kyse on yhteistyöstä sopimiseen ja sen toteuttamiseen liittyvien menettelytapojen täsmentämisestä. Yhteistyöstä sopiminen, hyvinvointialueen sisällä ja niiden välillä tapahtuvan koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminnan yhteensovitus ja koordinaatio sekä viranomaisyhteistoiminnan järjestäminen edellyttävät kaikissa tilanteissa suunnitelmallisuutta ja dokumentaatiota. Nimenomainen strateginen suunnitelma lisää tämän toiminnan läpinäkyvyyttä ja parantaa monitoimijaisen järjestäytymisen edellytyksiä niin hyvinvointialueiden kuin toimintaan liittyvien tutkimus- ja koulutus- sekä palveluorganisaatioiden näkökulmasta.

4.2.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitys luo entistä paremmat edellytykset varmistaa läpinäkyvällä tavalla hyvinvointialueiden TKKI-toiminnan systemaattisuutta, samansuuntaisuutta, vaikuttavuutta, laatua ja tehokkuutta vähentämällä päällekkäistä työtä. Suunnitelmallisuus lisää sen tulosten hyödynnettävyyttä alueellisella ja kansallisella tasolla. Laajemmin koko yhteistyöalueella suunniteltu näyttöön perustuva toiminta tukee laatu- sekä asiakas- ja potilasturvallisuusvaatimusten mukaisia palveluita ja hillitsee kustannusten kasvua. Työvoimavaltaisella sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla henkilöstövoimavarojen kehittäminen varmistaa osaltaan strategisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan laatuun ja vaikuttavuuteen liittyvien vaatimusten mukaisia palveluita. Yhteistyöaluetasoinen strateginen suunnittelu mahdollistaa myös henkilöstön riittävyyteen ja saatavuuteen liittyvän ennakkointityön sekä koulutuksen järjestäjien ja työelämäpalveluiden yhteistoiminnan entistä vaikuttavammalla tavalla. 4.2.5 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle.

4.2.3 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle

Vastaavasti kuin sosiaali- ja terveystoimen asiakirjat myös pelastustoimen asiakirjat siirtyisivät hyvinvointialueille.

Siirtämällä aiempien järjestämisvastuullisten kuntien ja kuntayhtymien pelastustoimen asiakirjat hyvinvointialueen rekisterinpitoon varmistettaisiin asiakirjojen säilyminen yhtenäisenä kokonaisuutena niin, että ne olisivat käytettävissä käyttötarkoituksensa mukaisesti tuottaessa hyvinvointialueen järjestämiä pelastustoimen palveluita.

4.2.4 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopumisen taloudelliset vaikutukset riippuvat avustettuun kalustoon myönnetyn valtionosuuden suuruudesta, kaluston käyttöajasta sekä avustuksen osuudesta kaluston hankintahinnasta. Koska voidaan arvioida, että valtionavustuslain (688/2001) 22 §:n nojalla valtionapuviranomainen luopuisi kaluston osalta takaisinperinnästä pääsääntöisesti myös harkinnanvaraisesti, ei ehdotetulla muutoksella olisi todennäköisesti merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Säättämällä luopumisesta suoraan lain nojalla vähennettäisiin jossain määrin valtionapuviranomaisten työmäärää.

4.2.5 Tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva siirtymäaika

Hyvinvointialueiden ja kuntien tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva vuoden siirtymäaika mahdollistaa alueellisesti tukipalvelujen hallitun yhtiöittämisen tai uudelleenjärjestelyt. Koska EU-kynnysarvot rajaavat oston varsin pieniksi, esityksellä on vaikutus lähinnä pienten kuntien

tukipalvelujen yhtiöittämissiin sekä vähäiseen myyntiin hyvinvointialueilta kunnille. Siirtymäaika turvaa myös hyvinvointialueille tukipalvelujen kilpailutuksen järjestämisen siten, että hankintaan on riittävästi aikaa ja hankinnassa voidaan ottaa huomioon palvelujen tuottamisessa tehtävät mahdolliset muutokset. Ehdotuksella on vaikutuksia markkinoiden syntymiseen eli yrityksen toimintaan, mutta vaikutukset jäävät lyhytaikaisiksi siirtymäajan koskiessa vain yhtä vuotta.

4.2.6 Ensihoitokeskus

Sääntelyyn ehdotettavat ensihoitokeskuksen lääkärihelikopteritoimintaa koskevia velvoitteita koskevat muutokset vastaavat jo olemassa olevaa asiantilaa, ja osin kyse on pykälän terminologian saattamisesta vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen lainsäädäntöä, joten ehdotetuilla muutoksilla ei olisi itsenäisiä vaikutuksia.

4.2.7 Hyvinvointialueiden rahoitus

Muuttuvia tehtäviä koskevasta tarkennuksesta aiheutuu välillinen vaikutus suhteessa eduskunnan käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain muuttamisesta (HE 231/2021 vp, budjettilaki 2023). Kyseisessä esityksessä uutena tehtävänä ehdotetun turva-auttamispalvelun asiakasmaksuusuudeksi on arvioitu 1,1 milj. euroa (s.56), joka nyt ehdotetun muutoksen myötä tulisi vähentää esityksestä seuraavasta lisämäärärahatarpeesta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle

Koska pelastustoimen järjestämisestä ja tuottamisesta vastaavan alueen pelastustoimet ja pelastuslaitokset lakkautetaan hyvinvointialueuudistuksen voimaan tullessa 1.1.2023, on myös niiden hallussa nykyisin olevien pelastustoimen asiakirjojen siirtäminen hyvinvointialueille perusteltua.

5.1.2 Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen olisi mahdollista myös valtionavustuslain 22 §:n nojalla harkinnanvaraisesti. Säättämällä luopuminen tapahtuvaksi suoraan lain nojalla olisi kuitenkin perusteltua, koska se vähentäisi valtionapuviranomaisten työmäärää, edistäisi eri avustuslajien yhdenmukaista kohtelua sekä parantaisi ratkaisujen ennustettavuutta.

6 Lausuntopalaute

Lausunnon antoi 61 kpl.

Suomen Kuntaliitto ja lausunnon antaneet kunnat esittivät, että EU - kynnysarvoon liittyvä raja-jaus tulisi poistaa pykälästä tai ainakin tulisi selkeyttää, sovelletaanko kynnysarvoja kussakin hankinnassa erikseen. Siirtymäaika tulisi myös pidentää yhdellä vuodella vuoden 2024 loppuun. Lisäksi siirtymäsäännös tulisi koskea myös tilanteita, joissa sairaanhoitopiiri tai erityis-huoltopiiri ennen niiden siirtymistä hyvinvointialueelle on tuottanut tukipalveluita kunnalle tai vapaaehtoiselle kuntayhtymälle.

Lausunnoissa esitettiin sääntelyn tai sen perusteluiden täydentämistä siltä osin, miten siirtymäaikana tuotetut tukipalvelut tulisi hinnoitella ja sovelletaanko kilpailulain 30 d §:n mukaista kirjanpidon eriyttämistä. Lisäksi tulisi selkeyttää, sovelletaanko voimaannanolain 18 §:n 2 momentin säännöstä tukitehtäviä hoitavan henkilöstön siirtymisestä liikkeenluovutuksena hyvinvointialueelle. Hallituksen esitystä on täydennetty lausunnoissa esitettyjen tulkinnanvaraisten kohtien osalta.

Hyvinvointialueiden tiedonsaantioikeutta koskevan säännöksen muuttamista kannatettiin, mutta voimaannanolain 13.2 §:ään ehdotettiin useammassa lausunnossa lisättäväksi ehto, jonka mukaan hyvinvointialueella salassapitosääntöjen estämättä on oikeus jo valmisteluvaiheessa alueen toimijoilta saada tarpeelliset tiedot hyvinvointialueen vastuulle siirtyvistä sosiaalihuollon sijoittamispäätöksistä. Tältä osin sääntelyä on tarkennettu.

Ensihoitokeskusta koskevan sääntelyn katsottiin perustuvan pääosin lausunnoissa nykytilaan, Lapin sairaanhoitopiiri esitti, että terveydenhuoltolain ensihoitokeskusta koskevan säännöksen muuttaminen lääkärihelikopteritoiminnan osalta estäisi FH51-kopterin toiminnan ja siirtäisi sen nykyisen henkilöstön pois hyvinvointialueelta. Tältä osin hallituksen käsityksen mukaan lausunnon perusteella ei ole tarvetta tehdä muutoksia esitykseen. Lapin helikopteri ei ole lääkärihelikopteri, koska sen miehistönä on ensihoitajia, ei lääkäreitä. Ehdotettu sääntely ei estä mainitun helikopterin toimintaa.

Kymenlaakson eri lausunnonantajat esittivät, että ensihoitokeskusta koskevan sääntelyn muutos tarkoittaisi, että Finnheims Oy:lle siirtyisi oikeus päättää tukikohdistaan. Tämän osalta esitykseen ei esitetä muutosta, koska sääntelyllä ei siirretä tukikohtia yhtiön päätettäväksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa koskevia muutoksia pidettiin lausuntopalautteissa pääsääntöisesti kannatettavina. Haasteina esiin nostettiin muun muassa sosiaalihuollon heikosti hahmotettava rooli, riittävä rahoitus sekä epäselvyydet Uudenmaan osalta. Esityksen katsottiin olevan oikeasuuntainen, mutta sen ei nähdä yksistään riittävän turvaamaan vaikuttavan koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toteutumista.

Muista esityksessä esitetyistä muutoksista ei joko lausuttu lainkaan tai niitä kannatettiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta

13 §. Tietojensaanti. Pykälän 2 momentin 2 kohtaa täydennettäisiin siten, että kunnilla ja kuntayhtymillä olisi oikeus luovuttaa ennen 1.1.2023 hyvinvointialueille sellaisia asiakas- ja potilastietoja, jotka olisivat välttämättömiä asiakkaan hoidon ja palvelun jatkuvuuden varmistamiseksi sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi. Tällaisia sopimuksia liittyy esimerkiksi välivuokraustilanteissa huoneenvuokrasopimuksiin, joihin voi sisältyä tietoja sosiaalihuollon asiakkuudesta. Lisäksi asiakas-kohtaisia sopimuksia voivat olla esimerkiksi lastensuojelun perhehoitoon liittyvät toimeksiantosopimukset tai päihdehuollon palveluihin liittyvät sitoumukset sekä päätökset lasten tai vammaisten sijoittamisesta. Tieto sopimuksista on välttämätöntä luovuttaa hyvinvointialueelle ennen 1.1.2023, jotta asiakkaan hoito ja palvelu jatkuvat keskeytyksettä, ja että hyvinvointialueella on mahdollisuus hoitaa sopimuksiin liittyvät maksuvelvoitteet asianmukaisesti. Tietosuoja-asetuksen mukainen käsittelyperuste on 6 artiklan 1 kohdan c) alakohta eli lakisääteinen tehtävä sekä potilastietojen osalta 9 artiklan 2 kohdan h) alakohta.

64 §. *Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan kunnan järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat sekä kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä palveluntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu. Pykälän sanamuodon mukaan se koskee vain sosiaali- ja terveystoimen asiakirjoja. Tarkoitus on ollut, että pykälän perusteella myös pelastustoimen asiakirjat siirtyisivät hyvinvointialueille. Pykälän 1 momenttia esitetään selvennettäväksi niin, että koskisi myös pelastustoimen asiakirjoja.

Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi lisäksi siten, ettei asiakirjojen siirto koskisi jo arkistoituja tietoja ja koskisi vain siirrettäviä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä koskevia asiakirjoja. Täten esimerkiksi varhaiskasvatukseen liittyvät asiakirjat eivät siirtyisi. Pelastustoimen asiakirjat siirtyisivät alueuudistuksesta eli vuodesta 2004 lukien.

Kahdella pelastustoimen alueella pelastustoimen tehtävät hoitaa nykyisin maakunnan liitto. Pykälän 2 momenttia esitetään selvennettäväksi niin, että koskisi myös pelastustoimen asiakirjoja.

65 §. *Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen hyvinvointialueille eräissä tapauksissa.* Pykälän 4 momenttia muutettaisiin täsmentämällä sitä, miten ympäristöterveydenhuoltoa koskevaa lainsäädäntöä sovellettaisiin pykälän mukaisen sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön osalta momentissa ehdotetaan viitattavaksi terveys- ja eläinlääkintähuoltolain (763/1994), tupakkalain (549/2016) ja eläinlääkintähuoltolain (765/2009) lisäksi eläinlääkintähuoltolain 2 §:n 2 momentissa lueteltuihin lakeihin ja niillä täytäntöön pantaviin EU-säädöksiin. Tämä olisi perusteltua, sillä kyse on tehtävistä, joista säädetään myös suoraan sovellettavassa EU-lainsäädännössä.

Momentin mukaan hyvinvointialue rinnastettaisiin mainittua lainsäädäntöä sovellettaessa kuntaan silloin, kun hyvinvointialue hoitaa tehtäviä sopimuksen perusteella. Vastaavan kaltainen säännös sisältyy voimassa olevaan momenttiin, mutta ehdotetussa momentissa täsmennettäisiin, että rinnastus koskee myös suoritemaksujen perimistä.

Momenttiin lisättäisiin säännös, jolla hyvinvointialueeseen virkasuhteessa oleva eläinlääkäri rinnastettaisiin kunnaneläinlääkäriin vastaavalla tavalla kuin hyvinvointialue kuntaan. Säännös täsmentäisi sitä, että hyvinvointialueen eläinlääkäri voisi periä tarjoamistaan eläinlääkäripalveluista palkkiota siten kuin kunnaneläinlääkäri perii palkkioita hoitamiensa eläinten omistajilta tai haltijoilta. Säännös olisi myös tarpeen sen vuoksi, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa koskeva kunnaneläinlääkäreiden toimivalta perustuu suoraan sovellettaviin EU-säännöksiin ja kansallisen lain säännöksiin, ei kunnan päätöksiin delegoida toimivaltaa viranhaltijoille. Myös joissakin elintarvikevalvontaa koskevissa EU-säädöksissä säädetään toimivaltaa suoraan virkaeläinlääkärille.

Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n mukaisesti aluehallintovirasto maksaa kunnalle korvauksen kunnaneläinlääkärin suorittamasta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta laskutuksen perusteella. Asetuksella on säädetty, että laskuun tulee liittää aluehallintoviraston vahvistaman kaavan mukainen yksilöity selvitys käytetystä työajasta, valvontatehtävistä ja aiheutuneista kustannuksista. Eläintautilain 96 §:ssä ja eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 59 §:ssä säädetään, että aluehallintovirasto määrää ja perii valtiolle maksuja kunnaneläinlääkäreiden suoritteista.

Muutettavan pykälän mukaan kunnalla on velvollisuus osoittaa hyvinvointialueelle täysi rahoitus sopimuksella siirrettyihin tehtäviin. Esityksessä katsotaan, että viranomaisille aiheutuisi kohtuutonta hallinnollista taakkaa, jos kunta korvaisi sopimuksen perusteella hyvinvointialueelle ne kustannukset, jotka tällä on aiheutunut eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta, ja perisi samat kustannukset valtiolta. Tämän vuoksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan hyvinvointialue rinnastettaisiin kuntaan myös siltä osin kuin on kyse valtion maksamista korvauksista ja valtiolle perittävistä suoritemaksuista. Lisäys mahdollistaisi sen, että hyvinvointialue laskuttaisi valtion korvauksen suoraan aluehallintovirastolta ja että aluehallintovirasto määräisi ja perisi eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suoritemaksut.

68 §. *Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen.* Voimassa olevan pykälän mukaan kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen rakennuksen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai perusparantamista varten myönnetyn valtionavustuksen takaisinperintää koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos rakennuksen omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen uudistuksen toimeenpanosta johtuen.

Rakennusten lisäksi pelastustoimen kalustoa on avustettu merkittävästi palosuojelurahastosta ja öljysuojarahastosta.

Palosuojelurahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Rahastosta voidaan myöntää lain tarkoituksen edistämiseksi mm. erityisavustuksia kunnille, alueen pelastustoimille ja sopimuspalokunnille. Kalustohankkeilla edistetään pelastustoimen ajoneuvokannan ja vanhojen väestöhälytysjärjestelmien uusiutumista, turvataan pelastustoimen toimintamahdollisuuksia muuttuvissa olosuhteissa sekä parannetaan pelastuslaitosten johtamisvalmiuksia. Kalustohankeavustukset kohdistuvat useimmiten raskaaseen ajoneuvokalustoon, joiden hankintakustannukset ovat suuret. Vuosien 2010-2020 aikana kalustohankeavustuksia on myönnetty yhteensä 20,5 miljoonaa euroa 535 kalustohankkeeseen.

Öljysuojarahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Öljysuojarahasto korvaa maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen ja niiden torjunnan kustannukset silloin, kun vahingon aiheuttajaa ei tiedetä tai aiheuttaja ei kykene korvaamaan kustannuksia. Alueen pelastustoimilla on oikeus saada öljysuojarahastosta korvausta öljyntorjuntakaluston hankintakustannuksiin sekä öljyntorjuntavalmiuden ylläpitämisestä ja koulutuksesta johtuviin kustannuksiin. Öljyntorjuntaveneiden hankintakustannuksista korvataan öljysuojarahaston varoista yleensä 50-90 prosenttia. Lisäksi alueellisille pelastustoimille ja kunnille voidaan harkinnanvaraisesti myöntää korvauksia esimerkiksi öljyntorjuntakaluston varastointitilojen hankintakustannuksiin. Öljysuojarahastosta maksetaan korvauksia vuosittain keskimäärin 10 miljoonaa euroa.

Pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen koskisi rakennusten lisäksi myös irtainta omaisuutta.

69 a §. *Tukipalvelujen ostoa ja myyntiä koskeva siirtymäaika.* Pykälässä säädettäisiin hyvinvointialueen mahdollisuudesta ostaa kunnilta tukipalveluja ja kunnan mahdollisuudesta myydä sen tuottamia tukipalveluja hyvinvointialueelle, jos kunta on tuottanut niitä sosiaali- ja terveydenhuoltoon ennen uudistuksen voimaantuloa. Kunnalla ei olisi velvollisuutta yhtiöittää toimintaansa kuntalain (410/2015) 126 §:n perusteella. Lisäksi hyvinvointialue voisi ostaa tukipalvelut kunnalta hankintalain estämättä, jos hankinta alittaisi hankintalain 26 §:n mukaiset EU-kynnysarvot.

Komissio on tarkastanut EU:n hankintoja koskevien direktiivien kynnysarvot. Uusia kynnysarvoja sovelletaan vuoden 2022 alusta. Muutokset perustuvat Maailman kauppajärjestön (WTO)

GPA-sopimukseen (Government Procurement Agreement). Muutoksen myötä tavaroiden ja palveluiden EU kynnysarvot ovat 215 000 euroa. EU-kynnysarvoja sovelletaan hankintakohdaisesti eli kunkin sopimuksen osalta erikseen. Ostoja samalta taholta samoista tukipalveluista ei voi kuitenkaan pilkkoa osiksi kiertääkseen kynnysarvot. EU-lainsäädäntö ei mahdollista säättää poikkeusta hankintalain kynnysarvojen noudattamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan säännöstä sovellettaisiin myös kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden välisiin sopimuksiin. Lisäksi hyvinvointialue voisi myydä kunnille ja kuntayhtymille, jos kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteiset tai kuntien vapaaehtoisesti perustamat kuntayhtymät olisivat tuottaneet tukipalveluja, jos kuntayhtymä olisi tuottanut palveluja kunnille tai kuntayhtymille ennen vuotta 2023.

Hyvinvointialue voisi myös myydä tukipalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentin mukaisesti, jos erikoissairaanhoidon lain 7 §:ssä, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetut tai kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi perustamat kuntayhtymät ovat tuottaneet tukipalveluja kunnalle.

Jos kunnat ja hyvinvointialue tekisivät 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen, tukipalveluja koskeva henkilöstö ei siirtyisi vuoden 2023 alusta lukien. Tämän vuoksi 3 momentissa selkeytettäisiin, että näissäkin tilanteissa henkilöstön siirto katsottaisiin liikkeenluovutukseksi sopimuksen päättymisen jälkeen. Henkilöstön siirtoon sovellettaisiin voimaannpanolain 18 §:n 2 momenttia. Koska kyse on kilpailutilanteesta markkinoilla harjoitetusta toiminnasta henkilöstö voisi siirtyä hyvinvointialueen lisäksi kunnan omistamalle yhtiön palvelukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kunnan, kuntayhtymän tai hyvinvointialueen myydessä palveluja sovelletaan, mitä kuntalain 128 §:ssä ja hyvinvointialueesta annetun lain 133 §:ssä säädetään hinnoittelusta sekä mitä kilpailulain 30 d §:ssä (948/2011) säädetään kirjanpidon eriyttämisestä. Kyse olisi taloudellisesta toiminnasta, joten tältä osin kilpailuneutraliteetin toteutuminen edellyttäisi, että myynti on markkinahintaista ja hinnoittelu läpinäkyvää.

7.2 Laki hyvinvointialueesta

13 §. *Hyvinvointialuetaisuuden ja -hallinnon neuvottelukunta.* Hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:ssä säädetään hyvinvointialuetaisuuden ja -hallinnon neuvottelukunnasta. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että neuvottelukunnan toimikauden kesto koskeva säännös poistettaisiin pykälän 3 momentista. Vastaavasti 4 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta täydennettäisiin siten, että asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan toimikaudesta. Näin ollen jäisi valtioneuvoston harkintaan, onko neuvottelukunnan toimikaudesta tarpeen säätää asetuksella vai päätetäänkö neuvottelukunnan toimikaudesta kulloinkin neuvottelukunnan asettamisen yhteydessä.

7.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

23 §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta.* Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 23 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että neuvottelukunnan toimikauden kesto koskeva säännös poistettaisiin pykälän 2 momentista. Vastaavasti 3 momentissa olevaa asetuksenanto-

valtuutta täydennettäisiin siten, että asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan toimikaudesta. Näin ollen jäisi valtioneuvoston harkintaan, onko neuvottelukunnan toimikaudesta tarpeen säätää asetuksella vai päätetäänkö neuvottelukunnan toimikaudesta kulloinkin neuvottelukunnan asettamisen yhteydessä.

36 §. Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus. Lain 36 § säädetään hyvinvointialueen yhteistyösopimuksesta. Pykälän 3 momentin 7 kohdan mukaan yhteistyösopimuksessa on sovittava työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta tutkimus-, koulutus, kehittämis- ja innovaatio-toiminnan toteuttamisessa sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa.

Pykälässä on muutosehdotus, jonka mukaan yhteistyöalueeseen kuuluvat hyvinvointialueet laativat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategian sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen tavoitteiden, hyvinvointialueen palvelustrategian ja yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen pohjalta osaksi yhteistyöalueen yhteistyösopimusta. Yhteisessä strategiassa määritellään toiminnan painoalueet sekä asetetaan suuntaviivat toiminnalle ja sen organisoinnille, koordinoinnille, työnjaolle ja arvioinnille. Yhteisellä strategialla voidaan sopia myös yhteisistä hankekokonaisuuksista ja niiden rahoituksesta. Strategialla voitaisiin myös esimerkiksi läpinäkyvästi määritellä toiminnan tavoiterakenteet ja -tehtäväkokonaisuudet sosiaali- ja terveystalouden järjestelmän eri tasoilla. Strategialla on mahdollisuus tehdä läpinäkyväksi ja systemaattisesti toteutettavaksi hyvinvointialueiden sisäisen organisaation sekä kumppaniorganisaatioiden toisiaan tukeva toiminta näissä tehtävissä. Tässä tarkoituksessa strategiassa voidaan huomioida myös yliopistollisten sairaaloiden tutkimus- ja koulutustehtävät, rooli ja vastuut sekä sosiaalihuollon vastaavien tehtävien toteuttamisen organisointi, rooli ja vastuut ynnä tämän tehtäväkokonaisuuden integrointi hyvinvointialueen ja yhteistoiminta-alueen tasoilla.

7.4 Laki pelastustoimen järjestämisestä

9 §. Pelastustoimen neuvottelukunta. Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:ssä säädetään pelastustoimen neuvottelukunnasta. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että neuvottelukunnan toimikauden kesto koskeva säännös poistettaisiin pykälän 2 momentista. Vastaavasti 3 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta täydennettäisiin siten, että asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan toimikaudesta. Näin ollen jäisi valtioneuvoston harkintaan, onko neuvottelukunnan toimikaudesta tarpeen säätää asetuksella vai päätetäänkö neuvottelukunnan toimikaudesta kulloinkin neuvottelukunnan asettamisen yhteydessä.

7.5 Terveystaloulaki

46 §. Ensihoitokeskus. Pykälässä säädetään ensihoitokeskuksen tehtävistä. Pykälän 1 momentin 4 kohta, jossa nyt säädetään, että erityisvastuualueen ensihoitokeskuksen tehtävänä on suunnitella ja päättää lääkärihelikopteritoiminnasta, muutettaisiin muotoon, jonka mukaan yhteistyöalueen ensihoitokeskuksen tehtävä on vastata lääkärihelikoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Velvoite vastata lääkärihelikoptereiden lääketieteellinen toiminnasta tarkoittaa velvoitetta huolehtia siitä, että yhteistyöalueella on lääkärihelikopteritoiminnan edellyttämät ensihoitolääkäri- ja muut resurssit.

Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta velvoitteesta sopia ensihoitokeskusten tehtävistä sopimuksessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:ssä säädettyssä hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa on pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan sovittava ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisestä ja ensihoidon sovittamisesta yhteen muun toiminnan kanssa. Säännös on siten terveydenhuoltolaissa tarpeeton. Momentin 1, 6 ja 8 kohdassa muutettaisiin termi ”erityisvastuualue” termiksi ”yhteistyöalue”.

7.6 Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta

9 §. Tehtävämuutosten huomioon ottaminen. Pykälää ehdotetaan täsmennettävän siten, että siitä kävisi selvästi ilmi, että hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa lain 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla nettomenoperusteisesti. Rahoituslain 5 §:n mukaan valtion rahoituksen perusteena käytettävistä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttökustannuksista vähennetään vuosikohtaisesti hyvinvointialueiden asiakas- ja käyttömaksut sekä muut toiminta- ja rahoitustuotot. Jotta rahoitusmalli muodostaisi kaikilta osin loogisen kokonaisuuden, hyvinvointialueiden uusia ja laajenevia tehtäviä on arvioitava rahoituksessa vastaavasti kuin olemassa olevia tehtäviä. Tehtävämuutosten huomioon ottamista koskevan säännöksen nykyinen sanamuoto antaa kuitenkin ymmärtää, että tehtävämuutokset huomioitaisiin bruttokustannusten mukaisesti, jolloin tehtävämuutoksen vaikutuksia hyvinvointialueiden tuloihin ei otettaisi huomioon. Säännöksen täsmentäminen on tärkeää myös rahoituksen kannustinvaikutusten kannalta. Bruttokustannusten mukainen tarkastelu johtaisi siihen, että hyvinvointialueet saisivat tehtävämuutoksiin koko maan tasolla tehtävämuutoksen aiheuttaman lisäkustannuksen ylittävän rahoituksen, jos tehtävämuutos kasvattaa hyvinvointialueiden tuloja.

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu kattavaan valtion rahoitukseen, minkä lisäksi hyvinvointialueiden käyttöön tulevat lähinnä palveluista perittävien asiakasmaksujen ja muiden tuottojen osuus. Tämä asettaa korkean vaatimustason tehtävämuutosten valmistelun yhteydessä toteutettavalle taloudellisten vaikutusten arvioinnille. Tehtävämuutosten bruttovaikutuksen ohella on kyettävä arvioimaan ehdotuksen vaikutukset hyvinvointialueiden tuloihin. Rahoituslain 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 943) on tältä osin todettu, että esitetyn muutoksen aiheuttamat kustannukset tulisi pyrkiä arvioimaan siten perusteellisesti, että hyvinvointialueilla olisi muutoksiin esitettävän rahoituksen turvin tosiasialliset mahdollisuudet suoriutua niille osoitetuista tehtävistä ja velvoitteista eikä hyvinvointialueiden kustannukset nousisi muutoksen johdosta sitä koskevan rahoituksen tasoa enemmän. Tehtävämuutokset eivät saisi johtaa siihen, että hyvinvointialueet joutuvat turvautumaan rahoituslain 11 §:ssä tarkoitettuun lisärahoitukseen.

34 §. Hyvinvointialueiden koko maan valtion rahoituksen tason määräytyminen vuosina 2023 ja 2024. Pykälän 1 momentissa korvattaisiin Valtiokonttori Tilastokeskuksella. Pykälän perusteluissa (HE 241/2020 vp, s. 970) on todettu, että kustannustiedot perustuisivat Tilastokeskuksen erilliskyselyllä keräämiin kuntien vuoden 2022 talousarviotietoihin. Säännökseen on tältä osin jäänyt virhe.

7.7 Perintö- ja lahjaverolaki

2 §. Pykälän 1 momentin luetteloon tahoista, tahoista, joiden testamentilla tai lahjana sadusta omaisuudesta ei ole suoritettava veroa, lisättäisiin hyvinvointialue, jotka siten vapautuisivat velvollisuudesta suorittaa perintö- tai lahjaveroa. HUS-yhtymä on momentissa mainittuna kuntayhtymänä jo nyt vapaa veron suorittamisvelvollisuudesta.

7.8 Laki kuolemansyyn selvittämisestä

5 §. Pykälässä säädetään siitä, kuka päättää lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta. Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa omainen on tehnyt hakemuksen ruumiinavauksen suorittamisesta ja kuollut henkilö ei kuollut terveydenhuollon toimintayksikössä eikä häntä tuotu sinne kuolleena. Pykälän voimassa olevan 2 momentin mukaan lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta päättää sen lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri, jota ylläpitävässä kunnassa tai kuntayhtymän jäsenkunnassa henkilöllä oli kuollessaan kotikuntalain (201/1994) mukainen asuinpaikka. Sanamuoto muutettaisiin viittaamaan sen lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomaiseen ylilääkärin tai vastaavaa lääkäriin, jota ylläpitävän hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän alueella henkilöllä oli kuollessaan kotikunta. Pykälässä mainittaisiin selvyuden vuoksi erikseen HUS-yhtymä, koska sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 §:n sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021) 7 §:n mukaan HUS-yhtymällä on velvollisuus ylläpitää yliopistollista sairaalaa. Lisäksi jälkimmäisen lain 2 §:n 2 momentin mukaan Helsingin kaupunkiin sovelletaan, mitä muualla laissa säädetään hyvinvointialueesta.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan siten, että, terveydenhuoltolain muuttamista koskeva laki, laki hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamista koskeva laki sekä kuolemansyyn selvittämistä koskevan lain muuttamista koskeva laki tulevat voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2023 ja muut lait mahdollisimman pian lain niiden vahvistamisen jälkeen.

9 Toimeenpano ja seuranta

9.1 Ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen hyvinvointialueella sopimuksen perusteella

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtoa koskevan sääntelyn toimivuutta on tarkoitus seurata sen täytäntöönpanon edetessä. Sopimukseen perustuvissa tehtävien siirroissa on kyse väliaikaisesta ratkaisusta, jonka on tarkoitus päättyä vuoden 2027 lopussa tai jo ennen sitä, jos parlamentaarisen selvityksen ehdottama ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirto kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2026 alusta lukien toteutuu.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esityksellä esitetyt ehdotukset eivät ole riippuvaisia muista vireillä olevista lainsäädäntöhankkeista.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Potilastietojen käsittelyyn esitettävillä muutoksilla ei ole vaikutuksia valtion talousarvioon.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien sopimusperusteisia siirtoja koskevilla muutoksilla on kytkentä valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen mutta esitystä ei ole tarkoitus käsitellä siinä yhteydessä.

Hyvinvointialueiden rahoituslain 9 §:n muutosta koskeva esitys liittyy välillisesti vuoden 2023 talousarvioesitykseen huomioiden muutoksesta seuraava vaikutus vuoden 2023 talousarvioon liittyvään hallituksen esitykseen laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen sopimukseen ja päätöksiin liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon henkilötietojen käsittelyä on arvioitava perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Lisäksi tehtävämuutoksiin liittyvää rahoituksen nettoperusteisuutta on arvioitava perustuslain 19 §:n 3 momentin perusteella. Muulta osin esitystä ei ole arvioitava perustuslain perusteella.

11.1 Välttämättömien asiakas- ja potilastietojen luovuttaminen hyvinvointialueille

Voimaannpanolain 13 §:n 2 momentin 2 kohtaa esitetään täydennettäväksi siten, että kunnilla ja kuntayhtymillä olisi oikeus luovuttaa ennen 1.1.2023 hyvinvointialueille sellaisia asiakas- ja potilastietoja, jotka olisivat välttämättömiä asiakkaan hoidon ja palvelun jatkuvuuden varmistamiseksi sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin sopimukseen liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi. Tällaisia sopimuksia liittyy esimerkiksi välivuokraustilanteissa huoneen- vuokrasopimukseen, joihin voi sisältyä tietoja sosiaalihuollon asiakkuudesta. Lisäksi asiakas-kohtaisia sopimuksia voivat olla esimerkiksi lastensuojelun perhehoitoon liittyvät toimeksiantosopimukset tai päihdehuollon palveluihin liittyvät sitoumukset sekä päätöksen lapsen tai vammaisen sijoittamisesta hoitoon. Tieto sopimuksista on välttämätöntä luovuttaa hyvinvointialueelle ennen 1.1.2023, jotta asiakkaan hoito ja palvelu jatkuvat keskeytyksettä, ja että hyvinvointialueella on mahdollisuus hoitaa sopimukseen liittyvät maksuvelvoitteet asianmukaisesti. Asiakas- ja potilastietojen luovuttaminen on säännösehdotuksessa sidottu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti tarkkarajaisesti käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiin tietoihin.

Hallitus katsoo edellä esitetyillä perusteilla, että esitys on sopusoinnussa perustuslain kanssa, minkä vuoksi ehdotettu laki voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

11.2 Hyvinvointialueiden tehtävämuutokset

Perustuslakivaliokunta käsitteli hyvinvointialueiden rahoitusta sote-uudistuksesta antamassaan lausunnossa (PeVL 17/2021 vp). Valiokunnan mukaan perustuslain 22 §:n mukaiseen perusoikeuksien toteuttamisveloitteeseen kuuluu valtion vastuu huolehtia siitä, että perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitetuilla alueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään (PeVL 26/2017 vp, s. 22, ks. myös PeVL 10/2015 vp ja PeVL 37/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on lisäksi katsonut, että budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten palvelujen saatavuutta (PeVL 26/2017 vp, s. 22—22, ks. myös PeVL 20/2004 vp, PeVL 63/2014 vp, PeVL 19/2016 vp). Sosiaali- ja terveyspalveluissa rahoitusperiaatteen merkitystä korostaa perustuslain 19 §:n 3 momentin ja 22 §:n mukainen turvaamisvelvollisuus. Perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitettujen alueiden rahoitusta tulee soveltuvin osin arvioida perustuslakivaliokunnan rahoitusperiaatetta koskevan käytännön valossa (PeVL 15/2018 vp).

Rahoitusperiaatteen merkitys kuntia suurempia hallintoalueita koskevan sääntelyn valtiosääntöisessä arvioinnissa poikkeaa kuitenkin muun muassa puuttuvan verotusoikeuden vuoksi arvioinnista kuntien osalta (PeVL 15/2018 vp, s. 21). Ratkaisevassa asemassa hyvinvointialueille osoitettujen tehtävien asianmukaisen hoitamisen turvaamisessa on siten nimenomaan valtion

rahoituksen riittävyys ja sen oikea kohdentaminen (PeVL 15/2018 vp, s. 21). Perustuslakivaliokunta on pitänyt olennaisena, että sosiaali- ja terveystalouden rahoituksen on riittävästi vastattava palvelutarvetta ja turvattava se, etteivät sosiaali- ja terveystaloudesta perittävät asiakasmaksut suuruudellaan siirrä palveluja niitä tarvitsevien ulottumattomiin (PeVL 15/2018 vp, s. 23).

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan viime vaalikauden sote-esitykseen sisältynyttä maakuntien rahoituslakia todennut pitävänsä sinänsä selvänä, että valtion on viime kädessä turvattava oikeus riittäviin sosiaali- ja terveystalouteihin tilanteessa, jossa maakunnalla ei ole tähän taloudellisia edellytyksiä (PeVL 15/2018 vp, s. 24). Tältä kannalta merkityksellisiä ovat rahoituslain 10 §:n säännökset toteutuneiden kustannusten huomioon ottamisesta ja 11 §:n säännökset hyvinvointialueen lisärahoituksesta. Lisärahoituksen saaminen ja määrä sidotaan 11 §:ssä palvelujen järjestämisen vaarantumiseen ja toisaalta tarpeeseen. Kynnys lisärahoituksen saamiseen ei perustuslakivaliokunnan mielestä muodostu tässä suhteessa liian korkeaksi (PeVL 15/2018 vp, s. 23, PeVL 65/2018 vp s. 27).

Tässä esityksessä ehdotetussa hyvinvointialueiden rahoituslain muutoksessa on kyse sääntelyn täsmentämisestä. Laista on perusteltua käydä selkeästi ilmi, että hyvinvointialueiden tehtävämuutoksia tarkastellaan samalla tavoin kuin alueiden rahoitusta ylipäättään, eli nettomenoperusteisesti. Ehdotuksella ei puututa hyvinvointialueiden rahoitusmallin peruslähtökohtiin, jotka perustuslakivaliokunta on hyväksynyt, eikä rahoituksen riittävyyden viimekätisenä takeena olevaan hyvinvointialueiden oikeuteen lisärahoituksen saamiseen laissa säädettyin edellytyksin. Hallituksen käsityksen mukaan esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (616/2021) 13 §:n 2 momentin 2 kohta, 64 §:n 1 ja 2 momentti, 65 §:n 4 momentti ja 68 §:n 1 momentti sekä *lisätään* lakiin uusi 69 a § seuraavasti:

13 §

Tietojensaanti

Kuntien ja kuntayhtymien on salassapitosäännösten estämättä luovutettava hyvinvointialueelle 1 momentissa tarkoitetut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelun edellyttämät välttämättömät:

2) tiedot hyvinvointialueelle siirtyvien tehtävien ja palveluiden asiakkaista, ei kuitenkaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja muutoin kuin mitä on välttämätöntä luovuttaa asiakkaan hoidon ja palvelun jatkuvuuden sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi;

64 §

Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle

Kunnan järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat, kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä palveluntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat sekä kunnan pelastustoimen asiakirjat siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu. Siirto koskee vain hyvinvointialueelle siirtyviä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin liittyviä asiakirjoja, joita ei ole arkistoitu. Pelastustoimen asiakirjat siirtyvät hyvinvointialueelle vuoden 2004 alusta lukien.

Kuntayhtymän hallinnassa olevat 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat siirtyvät vastaavasti sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kuntayhtymä kuuluu. Jos kuntayhtymän palveluyksiköt sijaitsevat useamman hyvinvointialueen alueella, kunkin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle siirtyvät sen alueella sijaitsevien kuntayhtymän palveluyksiköiden toiminnassa syntyneet asiakirjat sekä sen alueella toimineilta yksityisiltä palveluntuottajilta kuntayhtymän hallintaan siirtyneet asiakirjat.

65 §

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen hyvinvointialueille eräissä tapauksissa

Mitä terveydensuojelulaissa (763/1994), tupakkalaissa (549/2016), eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009), eläinlääkintähuoltolain 2 §:n 2 momentissa luetellussa laissa ja sillä täytäntöön pantavassa Euroopan unionin säädöksessä sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa säädetään kunnan tai kunnaneläinlääkärin toimivallasta, velvoitteista ja oikeudesta periä maksuja sekä kunnille valtion varoista maksettavista korvauksista ja kunnan-eläinlääkärin suoritteista valtiolle perittävistä maksuista, sovelletaan sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen ja hyvinvointialueeseen virkasuhteessa olevaan eläinlääkəriin.

68 §

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen rakennuksen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai perusparantamista taikka kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan irtaimen omaisuuden hankintaa varten myönnetyn valtionavustuksen takaisinperintää koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos rakennuksen omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä taikka irtaimen omaisuuden omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai omaisuus poistetaan käytöstä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen uudistuksen toimeenpanosta johtuen. Rakennuksen tai irtaimen omaisuuden omistajan on tarvittaessa voitava osoittaa omistuksen tai hallinnan luovutuksen, käyttötarkoituksen muuttamisen tai käytöstä poistamisen johtuneen uudistuksen toimeenpanosta ja tapahtuneen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä vastuussa olevan hyvinvointialueen päätöksellä.

69 a §

Tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva siirtymäaika

Hyvinvointialue voi ostaa kunnalta ja kunta myydä hyvinvointialueelle tukipalveluja vuoden 2023 loppuun sen estämättä, mitä säädetään kuntalain 126 §:ssä tehtävän hoitamisesta kilpailutilanteessa markkinoilla, jos kunta on 31 päivänä joulukuuta 2022 tuottanut tukipalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluihin liittyen ja hankinta alittaa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 26 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös kuntayhtymän myydessä sekä hyvinvointialueen ostaessa kuntayhtymältä tukipalveluja. Hyvinvointialue voi myös myydä tukipalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentin mukaisesti, jos erikoissairaanhoidon lain 7 §:ssä, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetut tai kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi perustamat kuntayhtymät ovat tuottaneet tukipalveluja kunnalle.

Jos hyvinvointialue ja kunta tai kuntayhtymä ovat tehneet 1 ja 2 momentissa tarkoitetun tukipalveluja koskevan sopimuksen, sopimuksen päätyttyä kunnan ja kuntayhtymän henkilöstöön sovelletaan, mitä tämän lain 18 §:n 2 momentissa säädetään sopimuksen päätyttyä.

Kunnan, kuntayhtymän tai hyvinvointialueen myydessä palveluja sovelletaan, mitä kuntalain 128 §:ssä ja hyvinvointialueesta annetun lain 133 §:ssä säädetään hinnoittelusta sekä mitä kilpailulain 30 d §:ssä (948/2011) säädetään kirjanpidon eriyttämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

2.

Laki

hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 13 §:n 3 ja 4 momentti seuraavasti:

13 §

Hyvinvointialuelouden ja hallinnon neuvottelukunta

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä valtiovarainministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista sekä säätää tarkemmin tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 23 ja 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 23 §:n 2 ja 3 momentti ja 36 §:n 3 momentin 7 kohta seuraavasti:

23 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista sekä tarkemmin tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

36 §

Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:

7) koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategisesta suunnitelmasta ja sen toteuttamisesta sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 9 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

9 §

Pelastustoimen neuvottelukunta

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sisäministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista ja tarkemmin tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

terveydenhuoltolain 46 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 46 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1516/2016 seuraavasti:

46 §

Ensihoitokeskus

Ensihoitokeskuksen tehtävänä on:

- 1) valmistella ensihoidon palvelutasopäätökseen kuuluvat tavoitteet ajasta, jossa väestö sen yhteistyöalueella tavoitetaan, ottaen huomioon väestön ennakoitu palvelutarve, alueen sosiaali- ja terveystoimen päivystysrakenne ja yhteistyöalueen ensihoidon voimavarat;
- 2) vastata alueensa ensihoitopalvelun lääkäritasoisesta päivystyksestä;
- 3) sovittaa yhteen ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot;
- 4) vastata lääkärihelikoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi;
- 5) sovittaa yhteen Hätäkeskuslaitokselle annettavat terveystoimen hälytysohjeet;
- 6) yhdessä muiden yhteistyöalueiden kanssa valmistella ja yhteensovittaa ensihoitopalvelun toimintaa koskevat lääketieteelliset hoito-ohjeet ja muut ensihoitopalvelua koskevat valtakunnalliset ohjeet;
- 7) vastata sosiaali- ja terveystoimen kansallisten korkean varautumisen viestintä- ja tietojärjestelmien aluepääkäyttötoiminnoista sekä osaltaan järjestelmien ylläpidosta;
- 8) osallistua alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuk-sien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten, toimijoiden ja yhteistyöalueiden kanssa siten, että ne muodostavat kansallisen kokonaisuuden.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

6.

Laki

hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 ja 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 § ja 34 §:n 1 momentti seuraavasti:

9 §

Tehtävämuutosten huomioon ottaminen

Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Tehtävien laajuuden tai laadun muutos voi perustua valtion talousarvioon siltä osin kuin hyvinvointialueen tehtäviä koskevasta lainsäädännöstä ei muuta aiheudu.

34 §

Hyvinvointialueiden koko maan valtion rahoituksen tason määräytyminen vuosina 2023 ja 2024

Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien 5 §:ssä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien kustannusten vuoden 2022 kuntien Tilastokeskukselle toimittamien talousarviotietojen perusteella laskettuun yhteismäärään, johon tehdään 7–9 §:ssä tarkoitettut tarkistukset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Tässä laissa säädettyä veroa ei suoriteta kruununperinnöstä eikä sellaisesta omaisuudesta, joka yhdistyksen sääntöjen mukaan sen toiminnan lakattua on siirtynyt toiselle, taikka joka testamentilla tai lahjana on annettu valtiolle tai sen laitokselle, maakunnalle, hyvinvointialueelle, kunnalle, kuntayhtymälle, seurakunnalle tai muulle uskonnolliselle yhdyskunnalle sekä armeilaisuus- tai opetuslaitokselle. Sama olkoon voimassa myös omaisuudesta, joka on annettu aatteelliselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle, jolla, sen tarkoittamatta toiminnallaan tuottaa siihen osallisille taloudellisia etuja, on tieteellinen, taiteellinen, kansanvalistusta, maanpuolustusta tai kotimaista elinkeinoelämää edistävä tahi muu yleishyödyllinen tarkoitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovellettaisiin lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen tehdyn sopimuksen perusteella tapahtuvaan luovutukseen. Luovutussopimus katsotaan tehdyksi silloin, kun se on allekirjoitettu.

8.

Laki

kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1065/2009 seuraavasti:

5 §

Lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettun hakemuksen johdosta muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle kuolleelle henkilölle päättää sen lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri, jota ylläpitävän hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän alueella henkilöllä oli kuollessaan kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta. Jos kuolleen henkilön asuinpaikkaa ei voida vaikeuksitta selvittää ja jos muut erityiset syyt niin vaativat, päättää asiasta kuolinpaikkaa lähinnä olevan lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 10.2.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

1.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021) 13 §:n 2 momentin 2 kohta, 64 §:n 1 ja 2 momentti, 65 §:n 4 momentti ja 68 §:n 1 momentti sekä lisätään lakiin uusi 69 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

13 §

13 §

*Tietojensaanti**Tietojensaanti*

Kuntien ja kuntayhtymien on salassapitosäännösten estämättä luovutettava hyvinvointialueelle 1 momentissa tarkoitetut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelun edellyttämät välttämättömät:

Kuntien ja kuntayhtymien on salassapitosäännösten estämättä luovutettava hyvinvointialueelle 1 momentissa tarkoitetut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelun edellyttämät välttämättömät:

2) tiedot hyvinvointialueelle siirtyvien tehtävien ja palveluiden asiakkaista, ei kuitenkaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja;

2) tiedot hyvinvointialueelle siirtyvien tehtävien ja palveluiden asiakkaista, ei kuitenkaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja *muutoin kuin mitä on välttämättöntä luovuttaa asiakkaan hoidon ja palvelun jatkuvuuden sekä hoitoon ja palveluun liittyvien yksilökohtaisiin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi*;

64 §

64 §

*Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle**Asiakirjojen siirtyminen hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle*

Kunnan järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat sekä kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä

Kunnan järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneet asiakas- ja potilasasiakirjat ja niihin liittyvät hallinnolliset asiakirjat, kunnan hallinnassa olevat yksityisiltä palve-

Voimassa oleva laki

palveluntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu.

Kuntayhtymän hallinnassa olevat 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat siirtyvät vastaavasti sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kuntayhtymä kuuluu. Jos kuntayhtymän palveluyksiköt sijaitsevat useamman hyvinvointialueen alueella, kunkin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle siirtyvät sen alueella sijaitsevien kuntayhtymän palveluyksiköiden toiminnassa syntyneet asiakirjat sekä sen alueella toimineilta yksityisiltä palveluntuottajilta kuntayhtymän hallintaan siirtyneet asiakirjat.

65 §

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen hyvinvointialueille eräissä tapauksissa

Hyvinvointialue noudattaa ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisessä soveltuvin osin, mitä terveydenhuoltolain 21 §:n 2 momentissa luetelluissa laeissa sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa säädetään.

Ehdotus

luntuottajilta siirtyneet asiakas- ja potilasasiakirjat *sekä kunnan pelastustoimen asiakirjat* siirtyvät sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kunta kuuluu. *Siirto koskee vain hyvinvointialueelle siirtyviä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin liittyviä asiakirjoja, joita ei ole arkistoitu. Pelastustoimen asiakirjat siirtyvät hyvinvointialueelle vuoden 2004 alusta lukien.*

Kuntayhtymän hallinnassa olevat 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat siirtyvät vastaavasti sen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon *tai pelastustoimen* palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueeseen kuntayhtymä kuuluu. Jos kuntayhtymän palveluyksiköt sijaitsevat useamman hyvinvointialueen alueella, kunkin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon *ja pelastustoimen* palveluiden järjestämisestä vastaavalle toimivaltaiselle viranomaiselle siirtyvät sen alueella sijaitsevien kuntayhtymän palveluyksiköiden toiminnassa syntyneet asiakirjat sekä sen alueella toimineilta yksityisiltä palveluntuottajilta kuntayhtymän hallintaan siirtyneet asiakirjat.

65 §

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen hyvinvointialueille eräissä tapauksissa

Mitä terveydensuojelulaissa (763/1994), tupakkalaissa (549/2016), eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009), eläinlääkintähuoltolain 2 §:n 2 momentissa luetellussa laissa ja sillä täytäntöön pantavassa Euroopan unionin säädöksessä sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa säädetään kunnan tai kunnaneläinlääkärin toimivallasta, velvoitteista ja oikeudesta periä maksuja sekä kunnille valtion varoista maksettavista korvauksista ja kunnaneläinlääkärin suoritteista valtiolle perittävistä mak-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suista, sovelletaan sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen ja hyvinvointialueeseen virkasuhteessa olevaan eläinlääkäriin.

68 §

68 §

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Valtionavustusten takaisinperinnästä luopuminen

Kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen rakennuksen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai perusparantamista varten myönnetyn valtionavustuksen takaisinperintää koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos rakennuksen omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen uudistuksen toimeenpanosta johtuen. Rakennuksen omistajan on tarvittaessa voitava osoittaa omistuksen tai hallinnan luovutuksen, käyttötarkoituksen muuttamisen tai käytöstä poistamisen johtuneen uudistuksen toimeenpanosta ja tapahtuneen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä vastuussa olevan hyvinvointialueen päätöksellä.

Kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan omistaman sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen rakennuksen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai perusparantamista *taikka kunnan, kuntayhtymän tai sopimuspalokunnan irtaimen omaisuuden hankintaa* varten myönnetyn valtionavustuksen takaisinperintää koskevia säännöksiä ei sovelleta, jos rakennuksen omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai rakennus tai sen osa poistetaan käytöstä *taikka irtaimen omaisuuden omistus tai hallinta luovutetaan, käyttötarkoitus muutetaan tai omaisuus poistetaan käytöstä* 1 päivänä tammikuuta 2023 tai sen jälkeen uudistuksen toimeenpanosta johtuen. Rakennuksen *tai irtaimen* omaisuuden omistajan on tarvittaessa voitava osoittaa omistuksen tai hallinnan luovutuksen, käyttötarkoituksen muuttamisen tai käytöstä poistamisen johtuneen uudistuksen toimeenpanosta ja tapahtuneen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä vastuussa olevan hyvinvointialueen päätöksellä.

69 a §

Tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskeva siirtymäaika

Hyvinvointialue voi ostaa kunnalta ja kunta myydä hyvinvointialueelle tukipalveluja vuoden 2023 loppuun sen estämättä, mitä säädetään kuntalain 126 §:ssä tehtävän hoitamisesta kilpailutilanteessa markkinoilla, jos kunta on 31 päivänä joulukuuta 2022 tuottanut tukipalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluihin liittyen ja hankinta alittaa julkisista hankinnoista ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

käyttöoikeussopimuksista annetun lain 26 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös kuntayhtymän myydessä sekä hyvinvointialueen ostaessa kuntayhtymältä tukipalveluja. Hyvinvointialue voi myös myydä tukipalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentin mukaisesti, jos erikoissairaanhoidon lain 7 §:ssä, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetut tai kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi perustamat kuntayhtymät ovat tuottaneet tukipalveluja kunnalle.

Jos hyvinvointialue ja kunta tai kuntayhtymä ovat tehneet 1 ja 2 momentissa tarkoitetun tukipalveluja koskevan sopimuksen, sopimuksen päätyttyä kunnan ja kuntayhtymän henkilöstöön sovelletaan, mitä tämän lain 18 §:n 2 momentissa säädetään sopimuksen päätyttyä.

Kunnan, kuntayhtymän tai hyvinvointialueen myydessä palveluja sovelletaan, mitä kuntalain 128 §:ssä ja hyvinvointialueesta annetun lain 133 §:ssä säädetään hinnoittelusta sekä mitä kilpailulain 30 d §:ssä (948/2011) säädetään kirjanpidon eriyttämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 13 §:n 3 ja 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Hyvinvointialuelouden ja -hallinnon neuvottelukunta

Hyvinvointialuelouden ja hallinnon neuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä valtiovarainministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja jaostoista.

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä valtiovarainministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista sekä säätää tarkemmin tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 23 ja 36 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 23 §:n 2 ja 3 momentti ja 36 §:n 3 momentin 7 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

23 §

23 §

*Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta**Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta*

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

Neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja jaostoista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista sekä tarkemmin tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

36 §

36 §

*Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus**Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus*

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:

7) koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toteuttamisessa sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa;

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:

7) koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan *strategisesta suunnitelmasta ja sen toteuttamisesta* sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 9 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Pelastustoimen neuvottelukunta

Pelastustoimen neuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sisäministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja. Neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja jaostoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto. Neuvottelukunnassa on hyvinvointialueiden sekä sisäministeriön ja muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus. Neuvottelukunnassa voi olla jaostoja. Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista ja tarkemmin tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

terveydenhuoltolain 46 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 46 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1516/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

46 §

46 §

Ensihoitokeskus

Ensihoitokeskus

Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on sovittava ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisestä erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa. Ensihoitokeskuksen tehtävänä on:

Ensihoitokeskuksen tehtävänä on:

1) valmistella ensihoidon palvelutasopäätökseen kuuluvat tavoitteet ajasta, jossa väestön erityisvastuualueella tavoitetaan, ottaen huomioon väestön ennakoitu palvelutarve, alueen sosiaali- ja terveystoimen päivystysrakenne ja erityisvastuualueen ensihoidon voimavarat;

1) valmistella ensihoidon palvelutasopäätökseen kuuluvat tavoitteet ajasta, jossa väestön *yhteistyöalueella* tavoitetaan, ottaen huomioon väestön ennakoitu palvelutarve, alueen sosiaali- ja terveystoimen päivystysrakenne ja yhteistyöalueen ensihoidon voimavarat;

2) vastata alueensa ensihoitopalvelun lääkäritasoisesta päivystyksestä;

2) vastata alueensa ensihoitopalvelun lääkäritasoisesta päivystyksestä;

3) sovittaa yhteen ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot;

3) sovittaa yhteen ensihoitopalveluun kuuluvat potilassiirrot;

4) suunnitella ja päättää lääkärihelikopteritoiminnasta erityisvastuualueellaan;

4) *vastata lääkärihelikoptereiden lääketieteellisestä toiminnasta yhteistyöalueella ja sovittaa toiminta yhteen muiden ensihoitokeskusten kanssa valtakunnallisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi;*

5) sovittaa yhteen Hätäkeskuslaitokselle annettavat terveystoimen hälytysohjeet;

5) sovittaa yhteen Hätäkeskuslaitokselle annettavat terveystoimen hälytysohjeet;

6) yhdessä muiden erityisvastuualueiden kanssa valmistella ja yhteen sovittaa ensihoitopalvelun toimintaa koskevat lääketieteelliset hoito-ohjeet ja muut ensihoitopalvelua koskevat valtakunnalliset ohjeet;

6) yhdessä muiden *yhteistyöalueiden* kanssa valmistella ja yhteensovittaa ensihoitopalvelun toimintaa koskevat lääketieteelliset hoito-ohjeet ja muut ensihoitopalvelua koskevat valtakunnalliset ohjeet;

7) vastata sosiaali- ja terveystoimen kansallisten korkean varautumisen viestintä- ja tietojärjestelmien aluepääkäyttötoiminnoista sekä osaltaan järjestelmien ylläpidosta;

7) vastata sosiaali- ja terveystoimen kansallisten korkean varautumisen viestintä- ja tietojärjestelmien aluepääkäyttötoiminnoista sekä osaltaan järjestelmien ylläpidosta;

Voimassa oleva laki

8) osallistua alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten, toimijoiden ja erityisvastuualueiden kanssa siten, että ne muodostavat kansallisen kokonaisuuden.

Ehdotus

8) osallistua alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten, toimijoiden ja yhteistyöalueiden kanssa siten, että ne muodostavat kansallisen kokonaisuuden.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

6.

Laki**hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 ja 34 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 § ja 34 §:n 1 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 §

9 §

*Tehtävämuutosten huomioon ottaminen**Tehtävämuutosten huomioon ottaminen*

Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Tehtävien laajuuden tai laadun muutos voi perustua valtion talousarvioon siltä osin kuin hyvinvointialueen tehtäviä koskevasta lainsäädännöstä ei muuta aiheudu.

Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan *5 §:ssä tarkoitetulla tavalla* täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Tehtävien laajuuden tai laadun muutos voi perustua valtion talousarvioon siltä osin kuin hyvinvointialueen tehtäviä koskevasta lainsäädännöstä ei muuta aiheudu.

34 §

34 §

*Hyvinvointialueiden koko maan valtion rahoituksen tason määräytyminen vuosina 2023 ja 2024**Hyvinvointialueiden koko maan valtion rahoituksen tason määräytyminen vuosina 2023 ja 2024*

Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien 5 §:ssä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien kustannusten vuoden 2022 kuntien Valtiokonttorille toimittamien talousarviotietojen perusteella laskettuun yhteismäärään, johon tehdään 7–9 §:ssä tarkoitettut tarkistukset.

Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien 5 §:ssä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien kustannusten vuoden 2022 kuntien *Tilastokeskukselle* toimittamien talousarviotietojen perusteella laskettuun yhteismäärään, johon tehdään 7–9 §:ssä tarkoitettut tarkistukset.

HE 10/2022 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 ____ .

7.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tässä laissa säädettyä veroa ei suoriteta kruununperinnöstä eikä sellaisesta omaisuudesta, joka yhdistyksen sääntöjen mukaan sen toiminnan lakattua on siirtynyt toiselle, taikka joka testamentilla tai lahjana on annettu valtiolle tai sen laitokselle, maakunnalle, kunnalle, kuntayhtymälle, seurakunnalle tai muulle uskonnolliselle yhdyskunnalle sekä armeliaisuus- tai opetuslaitokselle. Sama olkoon voimassa myös omaisuudesta, joka on annettu aatteelliselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle, jolla, sen tarkoittamatta toiminnallaan tuottaa siihen osallisille taloudellisia etuja, on tieteellinen, taiteellinen, kansanvalistusta, maanpuolustusta tai kotimaista elinkeinoelämää edistävä tahi muu yleishyödyllinen tarkoitus.

2 §

Tässä laissa säädettyä veroa ei suoriteta kruununperinnöstä eikä sellaisesta omaisuudesta, joka yhdistyksen sääntöjen mukaan sen toiminnan lakattua on siirtynyt toiselle, taikka joka testamentilla tai lahjana on annettu valtiolle tai sen laitokselle, maakunnalle, *hyvinvointialueelle*, kunnalle, kuntayhtymälle, seurakunnalle tai muulle uskonnolliselle yhdyskunnalle sekä armeliaisuus- tai opetuslaitokselle. Sama olkoon voimassa myös omaisuudesta, joka on annettu aatteelliselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle, jolla, sen tarkoittamatta toiminnallaan tuottaa siihen osallisille taloudellisia etuja, on tieteellinen, taiteellinen, kansanvalistusta, maanpuolustusta tai kotimaista elinkeinoelämää edistävä tahi muu yleishyödyllinen tarkoitus.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovellettaisiin lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen tehdyn sopimuksen perusteella tapahtuvaan luovutukseen. Luovutusso-
pimus katsotaan tehdyksi silloin, kun se on al-
lekirjoitettu.*

8.

Laki

kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1065/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

—————
 Lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun hake-
 muksen johdosta muulle kuin 1 momentissa
 tarkoitetulle kuolleelle henkilölle päättää sen
 lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan
 sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen
 asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri,
 jota ylläpitävässä kunnassa tai kuntayhtymän
 jäsenkunnassa henkilöllä oli kuollessaan koti-
 kuntalain (201/1994) mukainen asuinpaikka.
 Jos kuolleen henkilön asuinpaikkaa ei voida
 vaikeuksitta selvittää ja jos muut erityiset syyt
 niin vaativat, päättää asiasta kuolinpaikkaa lähinnä
 olevan lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan
 sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen
 asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri.

—————
 Lääketieteellisen ruumiinavauksen suorittamisesta 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun hake-
 muksen johdosta muulle kuin 1 momentissa
 tarkoitetulle kuolleelle henkilölle päättää sen
 lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavan
 sairaanhoitolaitoksen tai terveyskeskuksen
 asianomainen ylilääkäri tai vastaava lääkäri,
 jota ylläpitävän hyvinvointialueen tai HUS-
 yhtymän alueella henkilöllä oli kuollessaan
 kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu koti-
 kunta. Jos kuolleen henkilön asuinpaikkaa ei
 voida vaikeuksitta selvittää ja jos muut erityiset
 syyt niin vaativat, päättää asiasta kuolin-
 paikkaa lähinnä olevan lääketieteellisiä ruu-
 miinavauksia suorittavan sairaanhoitolaitok-
 sen tai terveyskeskuksen asianomainen ylilää-
 käri tai vastaava lääkäri.

—————
 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .
 —————